Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Comisiwn Addysg Drydyddol ac Ymchwil

Crynodeb o Fil Drafft Addysg Drydyddol ac Ymchwil (Cymru)

“Rhoi anghenion dysgwyr wrth wraidd y system addysg, drwy sefydlu llwybrau dysgu a gyrfa clir a hyblyg.”

Athro Ellen Hazelkorn
Athro a Chyfarwyddwr Emeritws
Uned Ymchwil Polisi Addysg Uwch (UYPAU)
Sefydliad Technoleg Dulyn (Iwerddon)

Pam fod Llywodraeth Cymru’n bwriadu cyflwyno Bil Addysg Drydyddol ac Ymchwil (Cymru) Drafft?

Yn 2016, gofynnodd Llywodraeth Cymru i’r Athro Ellen Hazelkorn gynnal adolygiad o Addysg a Hyfforddiant Ôl-orfodol (AHO) yng Nghymru. Argymhellodd yr adroddiad y dylid sefydlu corff hyd braich newydd a noddir i fod yn gyfrifol am AHO ac ymchwil yng Nghymru.

Nododd yr Athro Hazelkorn nifer o heriau yn y sector AHO yr oedd angen mynd i’r afael â nhw. Mae’r rhain yn cynnwys dyblygu o ran darpariaeth, cymhlethdod diangen a diffyg cydgysylltu rhwng lefelau gwahanol o addysg a darparwyr hyfforddiant. Amlinellodd yr Athro Hazelkorn achos dros newid y ffordd y mae AHO yn cael ei oruchwylio yng Nghymru, er mwyn bodloni heriau economaidd, amgylcheddol a chymdeithasol yr 21ain ganrif.

Mae’r heriau rydym yn eu hwynebu o ganlyniad i Covid-19 yn golygu bod y Prif Weinidog a Kirsty Williams AS, y Gweinidog Addysg, wedi cytuno’n anfoddog i ohirio cyflwyno’r Bil gerbron y Senedd. Serch hynny, mae’r diwygiadau’n parhau’n flaenoriaeth uchel i’r Llywodraeth hon. I’r perwyl hwn, rydym yn cyhoeddi Bil drafft er mwyn sicrhau ein bod yn casglu sylwadau gymaint o bobl â phosibl ar y cynigion polisi manwl ac yn asesu effaith lawn y cynigion hynny. Rydym eisiau gwrando ar safbwyntiau ein rhanddeiliaid a chreu deddfwriaeth sy’n gweithio ar gyfer y sector ac sy’n ystyried y cyd-destun y bydd angen i’r sector weithredu o’i fewn yn y dyfodol yn sgil Covid-19.

Mae’r heriau i’n heconomi a’r sector addysg yn sgil Covid-19 yn golygu bod angen y newidiadau a gyflwynir yn y Bil drafft ar fwy o frys ag erioed. Rhaid i ni gydweithio mewn ffordd fwy strategol, cydlynol ac effeithlon i oruchwylio addysg drydyddol ac ymchwil, o dan nawdd un Comisiwn, sydd â swyddogaeth glir i greu system sy’n gweithio i bobl ac economi Cymru. Bydd sefydlu corff newydd yn sylfaen ar gyfer diwygio’r polisi yn y sector addysg drydyddol ymhellach, er mwyn gwireddu gweledigaeth a fydd yn cael ei ddatblygu mewn partneriaeth â darparwyr, myfyrwyr a rhanddeiliaid eraill i wneud Cymru’n lle da i ddysgu, ymchwilio ac arloesi.

Beth mae'r Bil Drafft yn ei gynnig?

SEFYDLU'R COMISIWN

Mae'r Bil Drafft yn cynnig sefydlu'r Comisiwn Addysg Drydyddol ac Ymchwil, corff newydd a noddir gan Lywodraeth Cymru. Mae hefyd yn cynnig diddymu Cyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru (CCAUC). Bwriedir sefydlu'r Comisiwn yn 2023.

Bydd ganddo Fwrdd a Prif Weithredwr. Bydd y Bwrdd yn cynnwys aelodau cynghorol i gynrychioli myfyrwyr a dysgwyr, ymarferwyr addysg drydyddol a staff y Comisiwn ei hun.

STRATEGAETH

Bydd yn ofynnol i Lywodraeth Cymru gyhoeddi datganiad o flaenoriaethau ar gyfer addysg drydyddol, hyfforddiant ac ymchwil yng Nghymru. Wedyn, bydd y Comisiwn yn llunio cynllun strategol, ar ôl ymgynghori â rhanddeiliaid, a fydd yn amlinellu sut y bydd yn cyflawni'r blaenoriaethau hyn.

Bydd yn ddyletswydd ar y Comisiwn i annog darparu a chymryd rhan mewn addysg drydyddol a hyfforddiant drwy gyfrwng y Gymraeg. Yn ogystal, bydd yn ddyletswydd arno i hyrwyddo cenhadaeth ddinesig sefydliadau addysg drydyddol, a ddiffinnir yn y Bil Drafft fel gwella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru.

CYLLID

Bydd yn ddyletswydd ar y Comisiwn i sicrhau ac ariannu cyfleusterau ar gyfer addysg bellach a hyfforddiant i bobl ifanc 16-18 ac oedolion. Bydd hyn yn cynnwys pŵer i gyllido awdurdodau lleol at ddibenion cynnal chweched dosbarth ysgolion prif ffrwd. Bydd gan y Comisiwn hefyd bwerau i gyllido addysg uwch, prentisiaethau, ymchwil ac arloesi, a gweithgareddau eraill sy'n gysylltiedig ag addysg drydyddol megis darparu gwybodaeth, cyngor a chanllawiau. Wrth ddarparu cyllid, gallai fod yn ofynnol gan Lywodraeth Cymru bod y Comisiwn yn rhan o Gytundeb Deilliannau gyda'r cyrff y mae'n eu cyllido. Bydd Cytundeb Deilliannau'n amlinellu sut bydd darparwr yn cyfrannu at gyflawni'r amcanion yng nghynllun strategol y Comisiwn, a'r nodau cyffredinol ar gyfer y sector addysg drydyddol yng Nghymru.

GORUCHWYLIO

Bydd gan y Comisiwn nifer o dulliau o reoleiddio darparwyr addysg drydyddol yng Nghymru, gan gynnwys Cytundebau Deilliannau. Bydd yn ofynnol i'r Comisiwn gadw cofrestr o ddarparwyr addysg drydyddol yng Nghymru. Bydd angen i ddarparwyr gofrestru er mwyn bod yn gymwys i gael cyllid grant, ynghyd â chymorth myfyrwyr Llywodraeth Cymru, sy'n ariannu cyrsiau addysg uwch a chynhaliaeth myfyrwyr yn bennaf ar hyn o bryd. Drwy reoliadau, caiff y gofrestr ei rhannu'n gategorïau cofrestru. Bydd gan bob categori amodau, gan gynnwys amodau'n ymwneud ag ansawdd addysg, trefniadau llywodraethiant a rheolaeth sefydliadau, a'u cynaliadwyedd ariannol. Bydd gan y Comisiwn ystod o bwerau i sicrhau bod darparwyr yn parhau i gydymffurfio â'r amodau cofrestru, gan gynnwys pwerau i roi cyngor, i drefnu monitro uwch, i roi cyfarwyddyd ac, yn y pen draw, y pŵer i ddadgofrestru darparwyr. Bydd y pŵer i ddadgofrestru darparwyr ond yn cael ei ddefnyddio pan fetha popeth arall. Bydd yn ddyletswydd ar y Comisiwn hefyd i fonitro cyflwr ariannol a chynaliadwyedd y sector addysg drydyddol yng Nghymru, ac adrodd ar hyn yn flynyddol.

EHANGU MYNEDIAD A CHYFLE

Bydd yn ofynnol i ddarparwyr addysg uwch a ddynodir at ddibenion y swm uwch o gymorth ffioedd dysgu gan Lywodraeth Cymru gyflwyno Cynllun Mynediad a Chyfle i'r Comisiwn i'w gymeradwyo. Bydd Cynlluniau Mynediad a Chyfle, a fydd yn amlinellu sut y bydd darparwr yn gwella cyfranogiad mewn addysg uwch o blith grwpiau a dangynrychiolir, yn amod ar gyfer cofrestru.

ANSAWDD

Bydd yn ddyletswydd ar y Comisiwn i fonitro a hyrwyddo gwelliant yn ansawdd yr addysg drydyddol a ddarperir gan darparwyr cofrestredig ac a gyllidir. Bydd ganddo'r pŵer i ddatblygu a chyhoeddi fframweithiau polisi ar gyfer ansawdd, asesu ansawdd, a datblygiad proffesiynol y gweithlu. Bydd Estyn yn parhau i fod yn gyfrifol am arolygu darparwyr addysg a hyfforddiant ôl-orfodol, ac eithrio addysg uwch. Bydd Estyn yn cytuno ar gynllun o arolygiadau â'r Comisiwn, a fydd yn darparu'r cyllid i gynnal arolygiadau a gwaith thematig arall.

Bydd yn ddyletswydd ar y Comisiwn i sicrhau bod ansawdd yr addysg uwch a ddarperir gan ddarparwyr cofrestredig yn cael ei asesu. Bydd ganddo'r pŵer i ddirprwyo'r swyddogaeth hon i gorff a ddynodir gan Weinidogion Cymru.

PRENTISIAETHAU

Mae'r Bil Drafft yn creu diffiniad ar gyfer prentisiaeth Gymreig gymeradwy, a fydd yn gorfod bodloni manyleb a nodir mewn rheoliadau.

Bydd fframweithiau prentisiaethau'n amlinellu'r gofynion ar gyfer cwblhau prentisiaeth mewn galwedigaeth benodol. Bydd y Comisiwn yn gyfrifol am bob fframwaith prentisiaeth Gymreig gymeradwy a bydd yn ofynnol iddo gyhoeddi cofrestr o'r fframweithiau hyn. Bydd y Comisiwn yn gallu datblygu fframweithiau newydd, neu ddirprwyo'r swyddogaeth hon i gyrff a ddynodir ganddo.

DIOGELU BUDDIANNAU MYFYRWYR A DYSGWYR

Bydd yn ofynnol i'r Comisiwn gyhoeddi Cod Ymgysylltu â Dysgwyr sy'n nodi sut y dylid cynrychioli buddiannau dysgwyr yn nhrefniadau llywodraethiant a rheolaeth darparwyr. Bydd gofyn i ddarparwyr cofrestredig ac a gyllidir ddangos eu bod yn cydymffurfio â'r cod hwn.

Gall y Comisiwn hefyd ei gwneud yn ofynnol i ddarparwyr lunio Cynllun Diogelu Dysgwyr yn amlinellu sut y bydd darparwr yn diogelu buddiannau dysgwyr pe bai amharu ar gwrs neu gwrs yn dod i ben, a sut y gallai darparwyr helpu dysgwyr i drosglwyddo i ddarparwyr eraill.

Mae'r Bil Drafft hefyd yn darparu ar gyfer ymestyn y cynllun cwynion myfyrwyr ar gyfer y sector addysg uwch i'r sector addysg bellach.

DATA A GWYBODAETH

Mae'r Bil Drafft yn amlinellu pwerau a dyletswyddau'r Comisiwn a chyrff perthnasol eraill mewn perthynas â rhannu data a gwybodaeth. Yn benodol, mae'r Bil Drafft yn rhoi pŵer i'r Comisiwn ofyn am ddata gan UCAS o'r broses o gyflwyno cais i dderbyn cynnig, gan ddilyn pwerau tebyg a gyflwynwyd yn Lloegr yn 2017.

NEWIDIADAU MAWR ERAILL

Mae'r Bil Drafft yn creu swyddogaethau i Weinidogion Cymru a'r Comisiwn mewn perthynas â chwricwlwm lleol ar gyfer pobl ifanc 16-19 oed, gan ddiwygio deddfwriaeth sy'n bodoli eisoes yn y maes hwn yn sgil y Bil arfaethedig ar gyfer y cwricwlwm cyn-16.

Mae'r Bil Drafft hefyd yn creu pwerau i'r Comisiwn, lle bo'n briodol, gyfarwyddo awdurdodau lleol i baratoi cynlluniau ar gyfer ad-drefnu dosbarthiadau chwech. Bydd Gweinidogion Cymru'n parhau i gymeradwyo unrhyw gynlluniau ad-drefnu.

Beth fydd yn digwydd ar ôl deddfu Bil yn y dyfodol?

Mae Llywodraeth Cymru'n bwriadu sefydlu'r Comisiwn Addysg Drydyddol ac Ymchwil yn 2023, a diddymu CCAUC ar yr un pryd. Bydd cadeirydd, prif weithredwr a chorff llywodraethu'r Comisiwn newydd yn cael eu penodi yn ystod y cyfnod hwn.

Byddai'r is-ddeddfwriaeth sy'n angenrheidiol o dan y Bil Drafft yn cael ei chyflwyno gerbron y Senedd yn dilyn Cydsyniad Brenhinol a chyn i'r Comisiwn gael ei sefydlu.

Bydd Llywodraeth Cymru'n gweithio'n agos â rhanddeiliaid a'r Bwrdd Newid Addysg a Hyfforddiant Ôl-orfodol i ddatblygu a chytuno ar weledigaeth ar gyfer addysg drydyddol yng Nghymru.

Rhagor o wybodaeth

Mae'r ddogfen hon yn grynodeb o'r Bil Drafft Addysg Drydyddol ac Ymchwil Drafft ac ni fwriedir iddi fod yn gyflawn. Ceir rhagor o fanylion am y Bil Drafft yn y Memorandwm Esboniadol, a gyhoeddwyd ochr yn ochr â'r Bil Drafft. Lluniwyd y Bil Drafft cyn y pandemig Covid-19. Bydd cyhoeddi fersiwn Drafft yn gyfle i ni ystyried y cynigion polisi manwl ac effaith lawn y cynigion hyn, gwrando ar sylwadau ein rhanddeiliaid a chreu deddfwriaeth sy'n gweithio ar gyfer y sector ac yn cymryd i ystyriaeth y cyd-destun y bydd angen i'r sector weithredu ynddo yn y dyfodol o ganlyniad i Covid-19.

Geirfa

Cynllun Mynediad a Chyfle
Cynllun a gaiff ei lunio gan ddarparwr addysg drydyddol cofrestredig, a'i gymeradwyo gan y Comisiwn, sy'n amlinellu'r camau y bydd yn eu cymryd i ehangu mynediad a sicrhau cyfleoedd cyfartal mewn addysg uwch. Mae'n disodli Cynlluniau Ffioedd a Mynediad sefydliadau addysg uwch, a oruchwylir gan CCAUC ar hyn o bryd.

Fframwaith Prentisiaeth
Amlinelliad o brentisiaeth ar gyfer galwedigaeth benodol, sy'n amlinellu'r hyfforddiant, y trefniadau asesu a'r gofynion o ran cymwysterau ar gyfer cwblhau'r brentisiaeth.

Manyleb Prentisiaeth
Y Fanyleb Safonau Gofynnol ar gyfer Prentisiaethau yng Nghymru, sy'n amlinellu'r safonau gofynnol sydd angen eu bodloni ar gyfer prentisiaeth Gymreig gymeradwy, a bennir drwy reoliadau a wnaed gan Weinidogion Cymru.

Cod Ymgysylltu â Dysgwyr
Datganiad a gyhoeddwyd gan y Comisiwn yn amlinellu'r egwyddorion a'r disgwyliadau ar gyfer sicrhau bod buddiannau myfyrwyr a dysgwyr yn cael eu cynrychioli'n briodol yn nhrefniadau llywodraethiant a rheolaeth darparwyr.

Cynllun Diogelu Dysgwyr
Cynllun a gaiff ei lunio gan ddarparwyr addysg drydyddol, a'i gymeradwyo gan y Comisiwn, sy'n amlinellu'r camau y bydd darparwr yn eu cymryd i ddiogelu myfyrwyr a dysgwyr pa bai amharu ar gwrs neu gwrs yn dod i ben, a sut bydd yn cefnogi myfyrwyr sydd eisiau trosglwyddo i gwrs arall.

Cytundeb Deilliannau
Cytundeb rhwng y Comisiwn a chorff a gyllidir, fel rhan o delerau ac amodau cyllid, sy'n amlinellu sut bydd y corff yn defnyddio ei gyllid i gyfrannu at gyflawni'r nodau a'r amcanion a nodir yng nghynllun strategol y Comisiwn.

Cofrestr o Ddarparwyr Addysg Drydyddol
Dull o reoleiddio darparwyr addysg drydyddol sy'n dymuno bod yn gymwys ar gyfer mathau penodol o grantiau a chyllid cymorth myfyrwyr.

Amodau Cofrestru
Y meini prawf y mae'n rhaid i ddarparwyr sydd wedi cofrestru â'r Comisiwn gydymffurfio â nhw er mwyn dod yn ddarparwyr cofrestredig a pharhau'n ddarparwyr cofrestredig.